

Tiivistelmä

Ramboll Finland Oy on laatinut jätteenkuljetusjärjestelmäselvityksen, jossa arvioitiin ja vertailtiin eri kuljetusjärjestelmien vaikutuksia jätteenkuljetuksiin Rovaniemen sekä Pellon kuntien alueella. Selvityksessä tarkasteltiin, täyttyvätkö jätelain 35 §:n ja 37 §:n mukaiset ehdot Rovaniemen ja Pellon jätelauskunnan alueella. Lisäksi selvityksessä vertailtiin mahdollisuuksien mukaan kahta vaihtoehtoista kuntavastuullisen polttojätteen kuljetusjärjestelmää; kiinteistön haltijan järjestämä tai kunnan järjestämänä jätteiden kuljetusjärjestelmä.

Rovaniemellä on käytössä jätteenkuljetuksen kaksoisjärjestelmä. Rovaniemellä rajatuilla haja-asutusalueilla toimii kunnan järjestämä jätteenkuljetus ja muilla alueilla on kiinteistönhaltijan järjestämä jätteenkuljetus. Pellossa on käytössä kiinteistön haltijan järjestämä kuljetus koko kunnan alueella. Kiinteistönhaltijan järjestämän jätteenkuljetuksen alueilla asiakas voi valita, minkä jätehuoltopalveluja tarjoavan yrityksen kanssa tekee jätehuoltosopimuksen. Kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen alueella jätehuoltosopimukset tehdään Napapiirin Residuum Oy:n kanssa.

Jätelain mukaan kunta voi valita kiinteistön haltija järjestämän kuljetuksen, mikäli jätelain ehdot täyttyvät. Jätelain mukaisesti selvityksessä on tarkasteltu seuraavat aihealueet:

- Kuljetuspalveluiden kattavuus
- Kuljetuspalveluiden luotettavuus
- Jätehuoltomääräysten noudattaminen
- Kuljetuspalveluiden kohtuullisuus ja syrjimättömyys
- Kunnallisen toimivuuden edistäminen ja alueen kehittäminen
- Ympäristö- ja terveysvaikutukset
- Kokonaismyönteisyys

Selvityksen perusteella nykyisen kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen ei voida todeta yksiselitteisesti täyttävän kaikkia jätelain 35 ja 37 § mukaisia ehtoja Rovaniemellä ja Pellossa eri alueilla (taajama, kylä, pienkylä, maaseudun harva-asutus). Kattavuuden osalta alueella on sekä vakituisesti asuttuja että vapaa-ajan asuntoja, jotka joko jäävät etäälle nykyisistä kiinteistökohtaisen keräyksen reiteistä tai sijoittuvat palvelujen vaikutuspiiriin, mutta eivät ole liittyneet jätehuoltoon. Liittymättömyyden syitä ja kiinteistökohtaiseen keräykseen liittämisen mahdollisuuksia voi olla tarpeen selvittää tarkemmin ja tapauskohtaisesti. Muiden jätelain ehtojen voidaan katsoa selvityksen perusteella täyttyvän huomioiden kuitenkin tarkastelussa toteutettujen arviointimenettelyjen rajoitukset.

Huomioitavaa on, että kunta voi halutessaan siirtyä kunnan järjestämään kuljetukseen niin päätettäessä myös polttokelpoisen jätteen osalta, vaikka kaikki jätelain ehdot täyttyisivätkin kiinteistön haltijan järjestämissä kuljetuksissa.

Kunnan järjestämän kuljetuksen osalta on nähtävissä etuja ja mahdollisuuksia, joita kiinteistön haltijan järjestämällä kuljetuksella on vaikea saavuttaa. Näitä ovat erityisesti:

- Keräys ja urakka-aluejako suunnitellaan kokonaisuutena kuljetusten kilpailuttamista varten. Sekajätteen (polttokelpoisen jätteen) osalta kaikki asiakaskiinteistöt liitetään palveluun joko kiinteistökohtaisen keräyksen asiakkuudella tai yhteiskeräyspisteiden käytön asiakkuudella.
- Syntypaikkalajitteluun perustuvan järjestelmän mitoittaminen, laajentaminen ja käsittelykapasiteetin varaaminen voidaan toteuttaa suunnitelmallisesti.
- Palvelun laatua valvotaan urakkasopimusten puitteissa asiakkaan puolesta ja urakoitsijaa voidaan palkita hyvästä suorituksesta yleisesti käytössä olevilla ns. bonusjärjestelmillä.
- Tehtyjen selvitysten ja vertailujen perusteella kuljetushinnat ovat kunnan kilpailuttamissa kuljetuksissa olleet 20–40 prosenttia edullisemmat kuin kiinteistön haltijan järjestämässä kuljetuksessa.
- Muun muassa asiakaspalvelun keskittäminen, syntypaikkalajittelun kokonaiskehittäminen sekä kannustinmallien ja uusien keräysmenettelyjen pilotointi- ja käyttöönotto mahdollistuvat tai ovat helpommin toteutettavissa. Ns. kaksoiskuljetusjärjestelmässä näiden asioiden edistäminen olisi rajoitetumpaa. Kaksoiskuljetusjärjestelmä muodostuisi polttokelpoisen jätteen jäädessä kiinteistön haltijan järjestämäksi bio- ja pakkausjätteiden siirtyessä uudistetun lain mukaisesti

kunnan järjestämiin kuljetuksiin. Myös pelkästään polttokelpoisen jätteen osalta säilyisi kaksoiskuljetusjärjestelmä kiinteistökohtaisen keräyksen ja yhteiskeräyspisteisiin perustuvan keräyksen osalta.

- Jätteenkuljetuksen kasvihuonekaasupäästöt ovat tehtyjen alueellisten selvitysten mukaisesti noin 15–30 % pienempiä kunnan järjestämissä kuljetuksissa verrattuna kiinteistön haltijan järjestämiin kuljetuksiin.
- Kotitalouksien aseman kannalta: palvelun saamisen varmuus, edullisemmat kuljetushinnat, tasapuolisen kohtelun varmistaminen ja jäteneuvonnan sekä asiakaspalvelun keskittyminen
- Yritysten kannalta: Hyvin toteutettu kilpailutus voi antaa sekä pienille yrityksille mahdollisuuden laajentaa toimintaansa että uusille yrityksille aloittamismahdollisuuden.
- Viranomaistoiminnan kannalta: Osa tarvittavasta seurannasta, valvonnasta ja epäkohtiin puuttumisesta tapahtuu jo jätelaitoksen operatiivisen toiminnan yhteydessä.